

AZƏRBAYCAN DİCİTAL KİTAB EVİ

AŞIQ PƏRİ

Hazırlayan: Əhməd babayi (ataxan oğlu)

<http://www.kitablar.com>

<http://www.kitablar.org/>

Aşıq Pəri 1811-ci ildə Cəbrayılın Maralyan kəndində anadan olub.
Məktəbi bitirdikdən sonra aşiq şəri ilə maraqlanmağa başlayıb.
Qısa zaman içində şan-şöhrəti hər yana yayılıb və öz dövrünün aşiqlərinin diqqətini özünə çəkib.
Təxminən 1830-cu ildə Şuşaya köçüb və ömrünün sonuna qədər burada yaşayıb.

Firidun bəy Köçərli onun bilikli, gözəl bir xanım olduğunu yazır.
Aşıq məclislərində böyük hörmətə sahib olub. Şairlər onun gözəlliyini öz şeirlərində vəsf etmişlər.

Aşıq Pəri Mirzə Həsən bəy Mirzə, Kərbəlayı Abdulla Canızadə, Cəfərqulu xan Nəva, Məhəmməd bəy Aşıq, Mirzəcan Mədətov və s. aşiqlərlə və şairlərlə deyişmişdir.
Bu deyişmələrin hamısında uğur qazanmışdır.

Əlimizdə əsasən qoşmaları var. Bu qoşmalar sadə və anlaşıqlı bir dillə söylənilmişdir.
Aşıq Pəri təxminən 1847-ci ildə Şuşa şəhərində vəfat etmişdir.

AŞIQ PƏRİ MİRZƏCANIN ÖLÜMÜNƏ

İstinad: (*Qoşma Mirzəcan bəy Mədətova həsr olunmuşdur)

Dünya, sənin etibarın yox imiş,
Bir xəbər ver, Mirzəcanı neylədin?
Neçə bəylər ilə, neçə xan ilə
Göftarı xoş, əhli-canı neylədin?
Neçə şəhr üstünə cəng edib savaşı,
Cari olub sel yerinə qanlı yaşı.
Fələk, etdin taci-təxtini tarası,
Nökər, nəyib, xanımını neylədin?
Puç dünya, səndə bir yaranan hanı?
Günbəgün artırdın şövkəti, şanı,
Tiflisin sağ əli, sərdarın canı,
Viran qoyub Dağıstanı, neylədin?
O fələkdir göyü, yeri dağlayan,
Əzəl şad eyləyib sonra ağlayan,
Sinəsində şer kitab bağlayan
Sahibi-huş, gövhər kanı neylədin?

QOŞMALAR

Mürşidn-kamildən dərşimi aldım,
Can götürüb bu meydana gəlmişəm.
Mürği-Səməndərin aşinasıyam,
Od tutuban yana-yana gəlmişəm.
Müxtəsər, nə deyim, nəşisan, nəşi!
Tutubdur yaxanı eşqin ataşı,
Bu tərifiqər zənənə nə yaraşı,
Həqq bilir ki, mən mərdana gəlmişəm.
Pünhanıda bir azarım var mənim,
Gözlər yolda, intizarım var mənim,
O kəlməndən xəridarım var mənim,

Sən sərraftsan, mən də kana kəlmişəm.
Zənbur olar şanda belə məkanda,
Çox arıflar mandə gənci-pünhanda,
Bülbül - abadanda, bayqu - viranda,
Əndəlibəm, gülüstana kəlmişəm.
Pərizadə əl götürməz canından,
Dərsin alıb sahibkamal yanından,
Küllü-işin mərifətin kanından,
Bəzm içində mən fəğana kəlmişəm.
/ /

Eşitmişdik, qulluğuna yetişdik,
Gördük ki, düşmüşən dildən-dilə sən.
Unutmayıb musəlmanlıq şərtini,
Matəm tutub bir insafa gələsən.
Bu işdə Qədirin varıdır rayı,
Yetən kəslər ona de|ir sevdəyi.
Aralığa düşüb məhərrəm ayı,
Layiq deyil onda deyib-guləsən.
Yaxşı yetər imamı fəryadına,
Belə işin ləzzəti nə, dadı nə?
Adam bildik biz də gəldik adına,
Adamlığı qanmayıbsan hələ sən.
Ey Pəri, təcil et sualında sən,
Nöqsan yetiribsən kəmalında sən,
İmdi zurna çalmaq xəyalındasan,
Onu gərək axirətdə çalasan.
/ /

Şayistədir, ey murşidi-kamilim,
Dostlar arasında etibar ola.
Şair olan ustadından dərs ala,
Ziddu cinsü rədifdə pərgar ola,
Sən ki bizə namə yazdın ibtida,
Canı dost yolunda eylədim fəda.
Övsafi-ələmdə yektadır, yekta,
Mələk hicranında bərqərar ola.
Cəvabi-xəttindən olmuşam xoşhal,
Ərz eləyim qulluğuna vəsfi-hal,
Şən ilə şövkətin olsun bizaval,
Gərək xidmətində xidmətkar ola.
Mayiləm hüsnunun xoş irənginə,
Yetə bilmən təcnisimin dənginə.
Sallam səni məhşərin cəhənginə,
Arif bu yerlərdən xəbərdar ola.
Pəri idim eşq içində aşıkar,
Aralıqda yaxşı olur səbəbkar,
Bu cəng meydanında eylərəm şıkar,
Əgər Məhəmməd tək səd həzar ola.
/ /

Katiblərin şahı dəftər içində
Qələm ilə nazik əllər oynadır.
Fitnəli, fellisən, nazü qəmzəli,
Dəhanında şirin dillər oynadır.

Eşqinin əlindən gedərəm bada,
Dərdim olur gündən-günə ziyada,
Şiveyi-rəftarın düşəndə yada
Bağrımın başında millər oynadır.
Dad elərəm, haray naşı əlindən,
Yandı cigər eşq ataşı əlindən,
Mən nə deyim gözümlə yaşı əlindən,
Üzüşür sonalar, göllər oynadır.
Adam var dolanır məkrin içində,
Adam var dolanır zikrin içində,
Sənin kamalında, fikrin içində
Əcaib-qəraib hallar oynadır.
Pəriyəm, xəlq ara olmuşam bacı,
Kimsənin kimsəyə yox ehtiyacı,
Bəlxü Buxaranın, Hindin xəracı
Zənəxdanda siyəh xallar oynadır.
*/ */

Nə yatıbsan ləhaf bəstər içində,
Bimarmısan, nədir bəs halın sənin?
Eşqin mərazinin mən təbibiyəm
Bəyan eylə mənə əhvalın sənin.
İsmi-şərifiniz dada yetişsin,
Mətləb alıb hər murada yetişsin.
Xaliq özü bir imdada yetişsin.
Hifzində saxlasın zavalın sənin.
Bar ilahım gülzarına qıymasın,
Xəstə olan bimarına qıymasın,
Şirin-şirin göftarına qıymasın,
Bağışlasın qası-hilalın sənin.
Bir məsəldir: Bağban olan bar çəkər,
Əndəlibin həm meyli gülzar çəkər,
Allahına bəndə ahü zar çəkər,
Qəm çəkmə, kamildir kamalın sənin.
Mən Pəriyəm, eşqə zaram neyləyim,
Dərdi-dildən xəbərdaram, neyləyim,
Burdan ora intizaram, neyləyim,
Şəfalansın nuri-vüsəlın sənin.
*/ */

Çanaqçı mülkündən səfər elədik,
Mənə qənim oldu yollar, ağlaram.
Şəcər gəldi, urdu, şikar eylədi,
Tökər didələri sellər, ağlaram.
Nagahandan böylə düşdüm dərdə mən,
Necə çəkim eşq üzünə pərdə mən?
Gözü yaşlı gəldim Tağavərdə mən,
Pərişan olubdur tellər, ağlaram.
Bir şahandaz şahbarım gedibdir,
Kəsilibdir ixtiyarım, gedibdir.
Köksü dağlı bir tavarım gedibdir,
Quruyub lal olub dillər, ağlaram.
Bir Pəri dil aramında qan ağlar,
Çəkilib sinəmə dügünlü dağlar,

Ölübdür bülbülüm, lal olub bağlar,
Səralıb-sovulub güllər, ağlaram.

GƏRAYLI

Zalım Şəcər dad əlindən,
Sən ha nəhaq qan eylədin.
Zülm ilə könlüm şəhrini,
Gör necə viran eylədin.
Saymadın sultanı, xanı,
Eyləyibsən nəhaq qanı,
Badam kimi novcavanı,
Yer ilə yeksan eylədin.
Necə qıydın gülzarına,
Pünhan keçən iqrarına,
Saldın yollar kənarına,
Dörd yanı al qan eylədin?
Pərinin dərdi tüğyandı,
Sakin yeri Maralyandı,
Gülüm qonçasında yandı,
Bülbüllər əfqan eylədi.